

DE IZEGEMSCHKE KJK-UIT,

Verschijnende bij gelegenheid en appetijte, en opgesteld door BERNARDUS POMPE.

Al lag de waarheid in het graf,
Al wat haar drukt, dat moet er af.

Te bekomen bij den drukker VION-VAN ECKHOUTE aan 10 centiemen per nummer.

ASSISENHOF VAN WESTVLAANDEREN.
ZITTING VAN 7 APRIL 1875,
onder het voorzitterschap van den raadshcer Tunco.

HET PROCES VAN BERNARDUS of De groote Ketelsprong.

De verhevenen zullen vernederd worden en de vernederden zullen verheven worden.

Nicodeem. — Proficiat! Bernardus. Wat heb ik onrustige dagen en nachten gesleten!

Bernardus. — En ik ben er al lachen naartoe gegaan en al lachen van weér gekomen.

Nicodeem. — Maar hoe is de zaak nu afgeloopen? Vertel mij dat eens; want dat is een geweldige sprong geweest.

Bernardus. — Ehwel, Nicodeem, dewijl gij er mij naar vraagt, zal ik u alles vertellen; zet u, schuif u maar dicht bij en luister:

Toen ik 's morgens om 9 ure op den Burg wandelde, zag ik Johannes Augustinus optrekken recht naar 't justiciepaleis en ik dacht: ziedaar een die in mijn voordeel zal zijn al den averechtschen kant. Wat later kwamen twee lange advokaten, Cicero van Kortrijk en Demosthenes van Gent, insgelijks opgetreden, statig en met eenen zweem van genoeg en op 't gelaat. Cicero van Kortrijk bezag mij eens van verre en ik lachte hem vriendelijk in 't gelaat, maar hij en wilde niet lachen.

Nicodeem. — Dat was spijtig!

Bernardus. — Om kwart voor 10 ure zag ik onzen burgemeester de Markt overgaan en 'k dacht: 't spel zal gaan beginnen. Om 10 ure en een kwart zat ik bij mijnen advocaat op zijden het hof en recht voor den jurij. Ik merkte ook nog op dat M. Demuelenaere twee advokaten en het openbaar ministerie had, terwijl ik daar met M. Maertens alleen stond.

Nicodeem. — Drij tegen een! Dat was te veel! Demuelenaere moest wel gepijnd zitten met zijne zaak!

Bernardus. — Hoor, Nicodeem, onze burgemeester wilde met alle geweld Bernardus in den bak hebben. Ik zag het wel en toch ik lachte met al dat geweld, omdat ik volle rekening maakte op God, op mijn recht en op M. Maertens. Welhaast begon de zitting en de greffier gaf lezing van den beschuldigingsakt, die luidde als volgt:

De Prokureur-generaal bij het Hof van Appel te Gent, geeft te kennen dat hetzelfde hof, kamer van beschuldiging, bij arrest van 20 maart 1875, voor het hof van assisen der Provincie-Westvlaanderen verzonden heeft, Vion Fideel, oud 34 jaar, drukker

en uitgever, wonende te Iseghem, als beschuldigd van eeroof en beledigingen bij middel der drukpers, misdaden voorzien bij de artikelen 443, 444, 448 en 450 van het strafwetboek. Vervolgens heeft de ondergeteekende Prokureur-generaal den tegenwoordigen akt van beschuldiging opgesteld, bij welken hij vertoont dat uit de processtukken de volgende daden en omstandigheden voortvloeien.

In de maand september 1874 verscheen te Iseghem het nummer 10 van het tijdschrift genoemd « De Izegemsche Kijk-Uit. » Het bevatte een artikel getiteld: « Kijkjes, waarin men las: Sedert de verschijning an mijn laatste nummertje is er te Izegem eene groote verandering op handen. Door het overlijden van onzen burgemeester zijn er drij postjes vacant..... Het derde postje is dit van burgemeester, waarvoor er bijzonderlijk vier kandidaten zijn, te weten: Emiel, Hendrik, Pier en Pol. De koning zal beslissen en dat Bernardus 'ne keer bij den koning ware, hij zou hem zeggen: .... Wat Henri betreft, sire, hij lekkebaart; maar zo gij hem burgemeester maakt, hij zal met Bernardus den ketelsprong doen en Bernardus zal hem vertelseltjes vertellen van Coleetje Warmijzer, van vader Schrik den erfleelroover en van de kunst om 60,000 fr. aan Stampertje te verliezen, en nog veel andere schoone vertellingskens. Hoor, sire, luister naar Bernardus, pak Pier of Pol en Bernardus zal de reste doen. » De heer Henri Demuelenaere, notaris te Iseghem, die voor de plaats van burgemeester kandidaat was, werd benoemd.

Het nummer 11 van den « Izegemsche Kijk-Uit » verscheen in de maand januari 1875, men las er een artikel getiteld: « Samenspraak tusschen Bernardus en Nicodeem » het begon aldus: « Bernardus. — Weet gij 't al Nicodeem? Nicodeem. — Wat, Bernardus? Dat 't nieuwnjaar is? — Bernardus, wel neen. Maar dat wij hem hebben. — Nicodeem. Onzen burgemeester, zeker! — Bernardus. Welja! sire en heeft naar mij niet willen luisteren. 't Is Hendrik en 't zal Hendrik blijven. » Er was alsdan in het artikel gesproken van een geschil dat in de maand november 1869 tusschen de gezette van Iseghem en den heer Demuelenaere bestaan had. Het artikel luidde nadien aldus: « .... en dat is het schoonste van Demuelenaers historie niet. — Nicodeem. 't Is waar, Bernardus, doch alles wel ingezien wie van onzen raad heeft er meer kennissen? — Bernardus. Kennissen! .... Deze zeker van zich door Samper 62,000 fr. te hebben laten afdroogen en van daarna geweigerd te hebben het gerecht behulpzaam te zijn om den onderpastoor schelm naar verdiensten te kunnen straffen? » — Wat verder las men nog: « Nicodeem. Zegt al wat gij wilt, Bernardus, ik verzeker u dat ik er veel heb weten burgemeester benoemen die 't veel min weerdig waren als onze Hendrik, ten bewijze: 'k heb er 'ne keer een weien burgemeester benoemen, die zijn nichtje wel van 65,000 fr. had doen ontveren om dat geld zelve te kunnen inslokken. Dat moeste 'ne treffelijke mononkel zijn! 't en was ook zekerlijk geene aanbeveling voor 't burgemeesterschap..... — Bernardus. Ik heb er ook vele weten burgemeester benoemen die het

in 't geheele niet weerdig burgemeester is en die een wonen, een links meisje, hij en zijn mononkel te zamen van 't gordijatte. — nardus, de zedeloosheid vandage. 'k kenne nen bu gezelschap van jongelinge gaat, zijnen eersten inbijt neemt. »

Eindelijk bevatte het art. « .... Er zijn daar te Rumb gezinnen, die over drij jaar ris van Iseghem wat rep vraagden omdat zij in hun parapluie boven hun moeste genaar stemde in de repar alles te betalen. Jamaar, is, wil hij dat die arme daarmee en is er tot nu to geworden. Die 't geven k die 't zou geven en kan nie nieuwen burgemeester in zijne tusschenkomst inro met zijne benoeming, uo doen. »

Het artikel eindigde met Bernardus, tot op 'nen and tot de instellatie. »

Klacht werd onmiddell overheild door den heer l uit hoofde dezer ontcerend

In het nummer 10 in aankondigde men aan den indien hij burgemeester ge vertelseltjes vertellen zou van vader Schrik den erde om 60,000 fr. aan Stampert andere schoone vertelselt gende nuancier, als waan burgemeester was, na den hebben van geweigerd te hulpzaam te zijn om den o doen straffen, bedoelt men die zijn nichtje wel van 65, ven om dat geld zelve te heer Demuelenaere, die me oneenigheden ontstaan b schap zijner schoonmoeder wilde doen aanzien. Het v Warmijzer kwam op zijne speelde over den naam van die omtrent 1847 of 1848 te die eene natuurlijke dochter door den Iseghemschen l het begijnlje « aan welke meester » dien hij kende « men timmerden op 't hang Door de volgende woorden heer Demuelenaere, die bt als wanneer hij in gezelsch eene groote stad ging, zij huizen van plezier nam.

Het was nog niet genoeg re is eigenaar van verschei ke. Moelijkheden waren on herstelling aan een dezer steller van het tijdschrift B — « den proprietaris van l dat de arme werklieden, d de onkosten betaalden. De uitgever en de drukker van Uit te zijn en verklaart al zijn van alles wat de twee bevatten. Hij verklaart d mers van het nummer 10, 11 getrokken en verkocht nummers eenige beledigi

ste kunnen straffen? —
te blagueeren in de zaak
te hebben en niette-
te hebben geen bescheid
— missen!... Voor eene
ambten om een stadhu-
: men en de weerde zijner
mede doen vertienvoudigen!
oedert zijne benoeming,
s af te loopen en voor
teende eene sympathie te
oigt gehad. — Kennissen
lie in toe vervloekt waren,
andere te beloven ze, op
ten we kleeren te steken,
nde van het volk te win-
n — inbulding eene maand
teende alles wat klerikale
z hebben een half dozijn
toe en de burgers aan te
elie forceeren van Hendrik
n. Kennissen zal hij ook
olp feestjes te verlekoren
d burgerij te bespelen in
jt.

berkingen zijn wel juist,
h loch vele titels voor het

s var, en ten bewijze, neem
e daar zult gij vele titels
dat franks door den *braven*
egen; nog vijf duist franks
eene Demeulenaere gege-
fraks door den *zeer heiligen*
egen; nog zes duist franks
uipen heer Demeulenaere
is franks door den *goeden* en
eure gegeven, en zoo gaat
rt maar zijn die titels per-
h of zijn het *niet eerder*
Super achter mijn heer De-
mukt! Peist maar wel Niko-
geester, bij het zien van al
n delen zak, gezworen heeft,
van ne 'y prendrait plus.

awat gij wilt, Bernardus,
er heb weten burgemees-
vel min weerdig waren als
wie: 'k heb er 'nen keer een
bemen, die zijn nichtje wel
do onterven, om dat geld
kk. Dat moeste 'ne treffelijke
w ook zekerlijk geene aan-
emesterschap. Hendrik heeft

's dat hij zijn frakke keert
e klees, juist gelijk sommige
en, die vroeger op tafels en
d liberale principen te ver-
ande tafel van den klerikalen
t Roussellare paternosters

ar hebt gij ook gelijk in; ik
n burgemeester benoemen die
we lag waren: ik ken er een
e die een begijntje te Gent
ik meiseje, aan welker fabri-
okel te zamen timmerden op
lijje.

ig, Bernardus, de zedeloosheid
e nu vandage: 'k kenne 'nen
ds hij in gezelschap van jong-
oor stad gaat, zijnen eersten
anplezier neemt.

ular, Nikodeem, onze Hen-
olde niet; van hem kunnen
eb: hij is *braaf, godvruch-
ere, vromdigst, goed en zalig.*
m wenschen: er valt niet
st: zal nu een luikkerland
tel schuis, de kalsjiding der
e en nieuwe straten met aan

op-ozen nek getooverd worden; en dat 'anders
ware, met er ons van te passeeren, gelijk we tot
nu toe gedaan hebben, zijn we kwijte; immers
't spreekwoord zegt: « Met beloften en rotte appels
kwest men niemand. »

NIKODEEM. — Dat is ook al waar; ten bewijze:
er zijn daar te Rumbeke drij werkmanshuisgezin-
nen, die over drie jaar aan hunnen proprietaris
van Izegem wat reparceering aan hun dak vraag-
den, omdat zij in hun bed, als 't regende, eenen
parapluie moesten boven hun openzetten, en de
eigenaar stemde in de reparceering toe en beloofde
alles te betalen; jamaar, sedert het werk gedaan
is, wil hij dat die arme duivels de onkosten zelf
betalen en daarmee en is er tot nu toe nog nie-
mand betaald geworden. Die 't geven kan en geeft
het niet, en die 't zou geven en kan niet. — Dat
ik met onzen nieuwen burgemeester in kennis
ware, 'k zou hem zijne tusschenkomst inroepen:
hij zou daar nu, met zijne benoeming, nog al vele
kunen aandoen.

BERNARDUS. — Ehwel! Nikodeem, de tijd zal
uitwijzen of onze burgemeester ook zulk 'ne haze
zal zijn, met 't te beloven en 't niet te doen; en
dat 't al zoo ware, 't en zou mij niet verwonderen.
Dat er van kome dat kan, 'k ben ik oud en 'k en
zal er nooit vele ruzie meê hebben. 'k zal een an-
der laten pinten, want de belooning en 'omt bij mij
maar achter de verdiensten en de verdiensten en
zouden hier kunnen nooit komen. 'k en heb ik van
dat volk niet, die menheer den burgemeesters of
menheer den pastoors hielen kussen bij hunne in-
stellatie en die ze, een jaar na dien, zouden willen
blind smijten met morre.

NIKODEEM. — Jamaar, Bernardus, 'k en ga ook
niet vele doen; want 'k en zou mij van Hendrik
niet willen laten kl....., gelijk hij, met zijn burge-
meester verstand, het van Sampertje geweest is.
'k en ben nog zoo dom niet! — Nu, Bernardus,
tot op 'nen anderen keer, zulle, ofwel tot d'ij tellatie.

De beurt was nu gekomen van M. Van Bervliet.
Hij deed eene kleine herhaling van hetgeen de Ci-
cero van Kortrijk verteld had en verklaarde dat
Demeulenaere geen vervolg tegen Vion zou inge-
spannen hebben, ware Vion naar Demeulenaere
op tijds vergiffenis gaan vragen! Maar nu is er
geene vergiffenis meer mogelijk en wij vragen aan
den jurij dat ze Vion zoude veroordeelen.

Het openbaar ministerie doet aan den jurij het-
zelfde verzoek, en het laatste woord wordt aan M.
Maertens gegeven, die met diepe verontwaardiging
en verachting de vergiffenis verwerpt, welke De-
meulenaere ons had willen schenken. « Wat! roept
hij uit, aan u, hoogmoedige burgemeester, vergif-
fenis vragen? Nooit! Wij zijn veel te eerlijk om
ons tot zulken stap bij u te vernederen. Wees steeds
gedachtig dat uw burgemeestersbed geen bed zal
zijn van lieve bloemtjes; het zullen roozenstruiken
zijn, waarop gij rust'en zult, waaraan gij veel meer
doornen dan bloemen kunt vinden. Vergeet dat niet!
Wat gij in gansch uwe vervolging inziet, uw doel is
niet eene eerherstelling maar de vernietiging van
Vion, de wegvaging, de afschaffing van het liberaal
orgaan, dat uwen hoogmoed niet streeft, ten
einde, nu gij burgemeester zijt, ongestoord als
heer en meester te kunnen regeeren. Ik vraag dus
de vrijspraak van Vion.

Daarop werden de debatten gesloten en de jurij
werd gevraagd of Vion wel de schrijver is van de
beschuldigde artikels, wat na 20 minuten overwe-
ging met eenen JA werd beantwoord. Daarna
stelde de voorzitter twee vragen: of de nummers
10 en 11 van mijnen *Kijk-Uit*, 1° lasteringen en
2° eerrooverijen behelsden, wat de jurij na een
kwart uurs beraadslaging met eenen NEEN beant-
woordde. Zoo werd ik vrij gelaten en ontslagen
van alle verdere vervolg in die zaak, terwijl onze
burgemeester veroordeeld werd tot al de onkosten.

Ziedaar, Nikodeem, alles.

Nikodeem. — En hoe zijt gij denzelfden dag niet

die u ongeduldig afwachtte en waaruit er eene
onophoudend herhaalde kreet van « Vion is vrij!
vrij! » opsteeg, zoohaast 't heiliggraf ons uwe
vrijspraak meldde?

Bernardus. — Maar 'k en kost ik niet meer ko-
men, 't was 7 1/2 ure als dat spel gedaan was.
'k Ben 's anderendaags met onzen burgemeester
ingekomen, die *met mij* afstapte om den kerk tot
den grond toe te kunnen ledigen. Gelukkigijk dat
de bedrukte vrouwen van aan den versten hoek
hem kwamen vertroosten met de volgende woor-
den: « Och Heere! menheere de burgemeester,
wie had er dat gepeisd, eh? Maar al de treffelijke
mensen zijn niet u! koom wat binnen, menheer
de burgemeester? Wel! wel! wel! » En ze
vouwden zich de handen te zamen en er ontsnapte
intusschentijd aan den burgemeester een zeker
gorgelgeluid, dat men zich maar ontsnappen laat
als men over is van eotère, en hij trok er bleek als
een lijk van door.

Nikodeem. — *Quand on a tant souffert, qu'il
est bon d'être aimé!*.... Hadde ons burgemees-
terke kunnen peizen dat de zaak zoo nadeelig voor
hem zou afgelopen hebben, hij hadde voorzeker
zijne vingers uit dat gatje gehouden.

Bernardus. — 'k Heb het u voorzegd, Nikodeem,
dat de burgemeester met zijn djent proces een ge-
weldige sprong ging doen. Ik vond er geen erg in
voor mij. Over acht jaar wierp M. Demeulenaere
mij de vijandelijke handschoen toe, ik raapte ze op
en heden sta ik met het hoofd recht omhoog voor
hem. Nogtans ik ben niet onverzoenlijk, ik wil
hem rust gunnen in zijn burgemeesters leven, ik
wil hem genade schenken over al het ongelijk dat
hij mij, zonder den minst gelukkigen tuitslag, deed.

Nikodeem. — Ten welken prijze, Bernardus?

Bernardus. — Op dezelfde voorwaarde welke
hij mij voor het assisenhof zoo onbeschaamd
durfde laten kennen. Dat hij mij kame vergiffenis
vragen in zijnen naam en in naam der zijnen, dat
acht lange jaren met lijf en geest werken om mij
uit den weg te ruimen, waarin ik onbeweeglijk
sta en zal blijven staan zoo lang ik er lust toe zal
hebben. Dat hij kome bekennen dat hij mij de vij-
andelijke handschoen toewierp en mij genood-
zaakte voor onzen vrederechter te verschijnen in
1866, omdat ik aan de heeren D'Hayvettere en
Declercq-Clement het recht niet weigren wilde
zijne artikelen tegen hen in mijn blad te beant-
woorden. Dat hij kome bekennen dat hij een der
eerste is geweest om mij op te jagen tegen ons
bestuur, en dat hij zich herinnere dat de onder-
pastoor Coevoet ons kwam bedreigen met den on-
dergang indien wij TEGEN DE REGENCIE durf-
den schrijven — en niet tegen de *geestelijken*, zoo-
als de *Landbouwer* het op eenen schijnheiligen
toon vertelt — Dat hij belove min heerschzuchtig,
min hoogmoedig, min ambitieux en goede burge-
meester te zijn, en Bernardus zal dan de pen neêr-
leggen en tot het rustige leven terugkeeren; zoo
niet, dat hij steeds indachtig zij dat zijn burge-
meestersbedde, een beddeke van doornen zal zijn.
En daarom doe ik u, Nikodeem, eene bede, welke
gij mij niet moogt weigeren. Zweer mij, dat gij, zoo
lang Demeulenaere mij geen vergiffenis komt vragen
en zoolang het mij aangenaam kan zijn, mijnen *Kijk-
Uit* voor mij zult voortzetten. Daar ik nu gekend
ben, moet ik van den opstel afzien, en moeste ik
mijnen geliefden *Kijk-Uit* vaarwel zeggen, dat wa-
re eene steke aan mijn herte en eene gelegenheid
van vreugde en triomf in het vijandlijke kamp!

Nikodeem. — Neen! neen! Bernardus, wees
gerust, ik trek het mij aan en de *Kijk-Uit* blijft,
als vroeger, bestaan om al de politieke en bestuur-
lijke akten te kritikeeren welke van onze tegenst-
roers uitgaan. En ik neem die taak op mij, doch al-
leenlijk voor zoolang ik er u plezier mee kan doen.

Bernardus. — Dank, Nikodeem, duizendmaal
dank. Ge zijt een van de goeie en de goeie loopen
er zoo dinne! En 't is maar in gevallen zooals deze,
dat men ze leert kennen en hier sommige *zoogezeide*

anders hij zou het missechien wel gedaan hebben; want die bladjes verdienen meer den naam dan ik: zij randen wekelijks aan, alwie hun nooit een strooi in den weg legde, en Bernardus haalt maar zijne persoonlijke vervolgers over den hekel: dezen die dag en nacht studeeren hoe ze hem het brood uit den mond zullen halen. M. Hynderyck mag mijnen *Kijk-Uit* schimpschrift of anders noemen, dat kan Bernardus geheel weinig verschillen.

Intusschentijd was de tijd ver gevorderd: de klok sloeg 2 uren, en om ons wat uit te rusten en de maag, die al begon te grollen, te voldoen, kregen wij een uur uitstel. Ik trok naar 't gouden Mandekke en gaf er mijnen buik een zielmiske, om omtrent drij uren weér post te vatten nevens mijnen advocaat.

Het woord was nu aan hem, en hij begon in dezer voege:

« Mijnheeren, mijne positie is waarlijk gevaarlijk om zien; 'k zitte hier tusschen eene soort van kruipkanon en eene fransche mitrailleuse, en toch mijne taak zal niet moeilijk zijn. »

Nicodeem. — Zonder u te onderbreken, Bernardus, 'k moet u doen opmerken dat het kortrijksch kruipkanonsko maar eene gewoone klakbusse is!

Bernardus. — M. Maertens vraagde zich af waar van er hier kwestie was om met zoo veel geweld op te komen. Van eenige flauwe onbeduidende frazen maakt men de schrikkelijkste euvelheden. Niettegenstaande al dat geweld, ben ik op mijn gemak; ik heb zelfs gelachen en dacht aan den berg die eene muis haarde. Zoo men onze lieve pers, zegde hij, moest nemen gelijk of zij is, indien men al de dagbladeren moest vervolgen, die schrijven zooals Bernardus, het hof van assisen zou in permanentie moeten zetelen, zonder eten of slapen. Als de pers zich in min of meer geestigheden werpt, welke is er den uitslag van? Hij is nietig.... Waar wordt nu M. Demuelenaere bedoeld? vraagde M. Maertens zich verscheidene malen. Waar wij hem aanranden, noemen wij hem, en waar hij niet genoemd wordt, heeft hij in onze woorden niets te zien. Hij verklaart dat wij hem reeds in 1869 hebben aangerand, en waarom heeft hij ons niet in 1869 vervolgd? Was zijne eer dan min weerd dan nu? Gij komt hier om eerherstelling te vragen en gij begint met de eer van Vion aan te randen! Gij geeft hier lezing van brieven, die aan u nooit zijn geschreven geweest. Hoe zijn ze in uwe handen gekomen? Wie heeft het vertrouwen verbroken? En daarbij de uitleg welke gij aan die brieven geeft is valsch. Nooit heeft Vion zich met lijf en ziel of zijne opinie te koop gesteld. In het gedacht Izegem te verlaten, omreden der onmenscheijkste vervolgingen van wegens zijne tegenpartij, stelde hij zijn materieel te koop, maar zijn opinie bleef hij behouden. Zijne eerlijkheid is ten minsten de uwe weerd, M. Demuelenaere.

Nicodeem. — De *Landbouwer* zegt dat gij vervolgd werd om dat gij de geestelijken aanrandde.

Bernardus. — De *Landbouwer* liegt om beters wille.

M. Maertens gaf dan lezing van het aangeklaagde artikel uit nummer elve en besprak het punt voor punt. Die lezing deed het volk, dat zeer talrijk was, verscheidene keeren aan den buik houden van lachen. Ook legde hij uit wat de ketelsprong

eigenlijk is, iets waarvan de Cicero van Kortrijk zoo veel verstand heeft als een hond van peper 'eten, en toonde hoe verre Verriest in zijnen uitleg van de waarheid weg was. Die uitleg deed nogmaals het volk luidkeels lachen. « Ik zeg niet — zoo eindigde M. Maertens — dat M. Demuelenaere nooit de ketelsprong zal kennen; 't en zijn maar boeren, die te loerde zijn, welke hem nooit leeren kunnen. » Gedurende gansch het pleidooi van M. Maertens zat onze burgemeester als op de pijnbank; al de kleuren van den regenboog teekenden zich afwisselend op zijn gelaat.

Ziehier nu dat artikel uit nummer elve:

SAMENSPRAAK TUSSEN BERNARDUS EN NIKODEEM.

BERNARDUS. — Weet gij 't al, Nikodeem?

NIKODEEM. — Wat, Bernardus? dat 't nieuwwjaar is?

BERNARDUS. — Wel neen; maar dat wij hem hebben.

NIKODEEM. — Onzen burgemeester zeker!

BERNARDUS. — Welja! Sire en heeft naar mij niet willen luisteren: 't is Hendrik en 't zal Hendrik blijven.

NIKODEEM. — Jammaar, wat moest Sire doen? 't En wilde 't niemand aanveerden tenzij Hendrik, die vol blijdschap opsprong en op zijn herte sloeg dat men het beneden in 't stadhuis hooren kon, als hij zijn solemneel woord uitsprak: *Ik wil het.*

BERNARDUS. — En Sire kon niet anders doen dan zeggen: Hendrik het zal u geworden. Dat is waar: iemand moest burgemeester zijn; maar hoe is 't mogelijk dat het juist Hendrik Demuelenaere is die dat postje wenscht en betracht? Schreef die kerel immers niet in *De Stad Isegem* op 24 november 1860: « Er werd mij eene kandidatuur van den » gemeenteraad aangeboden eerst in 1860. Dit » aanbod werd vernieuwd sedert het bestaan van » het kiesgenootschap. Verscheidene malen in » dere omstandigheden werd er gesproken van » mijne kandidatuur en nog nooit heb ik ze laten » voordragen. » En die heer schreef dat al om te bewijzen dat hij van geene eerepostjes zou gewild hebben en er geenszins naar stond. In het antwoord dat *De Stad Isegem* toen op het schrijven van Hendrik gaf, die ook beweerde wilde dat zijn familienaam aanwees wat hij was en aan welke denkwijze hij behoorde, schreef dat blad als volgt:

« Uwe familienaam, notaris, getuigt anders » niets dan dat gij een boerenzoon zijt van Cools- » camp. Gij zijt naar Isegem gekomen met zoo- » danig veel klerikalismus, dat het haar voorzeker » door uw hoedje zou gegroeid zijn, haddet gij » met uwe deugd moeten brood koopen. Gij vielt » hier tweemaal in de boter en gij werd, de bijzondere » eerste zaag van stad tegen ons treflijk en zelden » prijzensweerdig bestuur. Een dag brak aan op » welken men een klerikaal komiteit ging vormen » en gezien men u voor een door de fortuin begunstigd draaimolentje nam, bood men u het voorzitterschap van het komiteit aan met belofte u » van tijd tot tijd eene kandidatuur aan te bieden. » Dit aanbod vervulde u het hoofd met hoogmoed » en gij verhaastet u te aanveerden. Sedert bleef » en blijft de zetel van schepene of burgemeester » de morgendster uwer hoop en uwer toekomst. »

En hetgeen *De Stad Isegem* over zes jaar zegde wordt thans bevestigd waarheid te zijn geweest; en dat is het schoonste van Demuelenaers historie niet.

NIKODEEM. — 't Is waar, Bernardus; doch alles wel ingezien, wie van onzen raad heeft er meer kennissen?

BERNARDUS. — Kennissen!... Deze zeker van zich door Samper 62,000 fr. te hebben laten afdröogen en van daarna geweigerd te hebben het gerecht behulpzaam te zijn om den onderpastoor-

schelm naar verdienste te kennen!... Deze vante blaag Samper zijn proces gewent te genstaande dat, de aandelhebbende te kunnen geven! — ennis partij land de stad aan, biede in zijne meerschen te lawen-aanpalende eigendomme te doen — Kennissen genoeg of, seder al de herbergen van af ad elkeen te kruipen, te einde winnen, welke hij noot heeft om maatschappijen, diep nu zeere te erkennen en al ander onze kosten, in splinterieuwe en dat al om de vriendschap van. — Kennissen om jne in verre te verschuiven, te einde beenen heeft den tijd in heb paar schoenen te verlopen en jagen en zooveel mogek te lovele eere te bewijzen. — Ke niet missen om het vol op te en de *corde sensible* er bur zijn voordeel en profijt!

NIKODEEM. — Uwe merke Bernardus, maar hij is toch burgemeesterschap.

BERNARDUS. — 't Isaar, e Samperke's register daar vinden, zoo als: Nog list fra heer Demuelenaere geven; door den *godvruchtige* heeren; nog tien juist siks de heer Demuelenaere geven; door den *allerverstangsten* gegeven; nog vijf duisdranks zaligen heer Demueleere; het er maar altijd voor, *ma cius administratiefche*, of zooveel neuzen door Supermeulenaer's rugge genakt? deem, dat onze Burgemeester die titels nevens eenendelen *mais un peu tard, qm ne*

NIKODEEM. — Zegt wat ik verzekeer u dat ik eieel he ter benoemen, die 't al mi onze Hendrik, ten bewa: 'k weten burgemeester beme van 62,000 fr. had *de ont* zelve te kunnen instokke. Dat mononkel zijn! 't En wook beveling voor 't burgeester maar een afstekens: is dat voor 'ne gapens en 'ne jkens Rousselaarsche heere die stoelen sprongen om liber kondigen en die nu aade la raad op 't stadhuis? Ro lezen.

BERNARDUS. — Daar hebt heb er ook veel weten *erge* het in 't geheel niet wedig die burgemeester is e die wonen heeft, een sliukszais katie hij en zijn mononkel te 't hangen van 't gordijge.

NIKODEEM. — zwijg Bern gaat verre den dag nu v burgemeester, die, als jijn lingen naar eene groot sta inbijt in de huizen *vamplez*

BERNARDUS. — Ja mar, drik gedraagt zich op u wij niet te klagen heeren: *tig, zeer heilig, alle sta* En wat kunnen wij er v te twijfelen of onze lid v worden: de gaze, de stad melkmarkt, eene reed u

en. Ik ken er een die
gijntje te Gent heeft
in welker fabricatie
timmerden op 't han-
codeem. Zwijs, Ber-
at vrede den dag van
meester, die als hij in
naar eene groote stad
de huizen van plezier

en nog het volgende :
drij werkmanshuis-
an hunnen proprieta-
ering aan hun dak
als 't regende, eenen
openzetten, en de eir-
ng toe en beloofde
ert het werk gedaan
niveis zelf betalen en
nog niemand betaald
en geeft het niet, en
— Dat ik met onzen
nis ware, 'k zou hem
en, hij zou daar nu,
al vele kunnen aan-

geze woorden : « Nu,
en keer, zulle, ofwel
aan de rechterlijke
uelenaere ingediend
aantijgingen.

ptember verschenen,
er Demuelenaere dat,
emd werde, men hem
n Coleetje Warmijzer,
roover en van de kunst
verliezen en nog vele
inderdaad in het vol-
de heer Demuelenaere
lager beschuldigd te
bben het gerecht be-
terpastoor Samper te
in « den burgemeester
00 fr. had doen onder-
nemen inslokken » den
uit reden van zekere
betrekkelijk de nalaten-
als een erfdelroover
nietselfte van Coleetje
beurt voor : men zin-
ekere Coleta Coudijzer
Coolscamp verbleef en
had, die dochter werd
ijk-Uit voorgesteld als
fabricatie de burge-
n zijn mononkel te za-
n van 't gordijntje. »
et men verstaan dat de
rgemeester was, die,
van jongelingen naar
en eersten inbijt in de

de heer Demuelenaere
one huizen te Rumb-
staan betrekkelijk eene
nizen gedaan : de op-
schuldigde den klager
eghem » van, te willen
e aldaar woonden zelf
beschuldigde erkent de
den Isegheemsche Kijk-
len verantwoordelijk te
angeklaagde nummers
urlaf dat hij 330 num-
de 300 van het nummer
eft en ontken dat die
ten laste van den klas-

ger inhouden.
Dientengevolge wordt Vion Fidèle beschuldigd
van zich te Iseghem in 1874 en 1875 aan eerroof
en beledigingen jegens den heer Henri Demuele-
naere, notaris en burgemeester te Iseghem, plich-
tig te hebben gemaakt om : a) bij middel van ge-
drukte schriften, uitgedeeld of verkocht, te koop
gesteld of voor het publiek tentoongesteld, te we-
ten : 1° het nummer 10 van het tijdschrift « De
Isegheemsche Kijk-Uit » gedagteekend september
1874 en in een artikel van hetzelfde nummer, be-
ginnende met de woorden « Kijkjes » sedert de
verschijning van mijn laatste nummer » en ein-
digende met deze « en Bernardus zal de reste
doen ; » en 2° het nummer 11 van hetzelfde tijds-
chrift, gedagteekend « januari 1875 » en in een
artikel van dit nummer, beginnende met de woer-
den « Samenspraak tusschen Bernardus en Nico-
deem » en eindigende met deze : « ofwel tot d'in-
stellatie. » Met kwaad inzicht aan den heer Henri
Demuelenaere bepaalde daden te hebben aange-
tijgd, die van aard zijn om deszelfs eer te krenken
of hem aan de openbare verachting bloot te stellen
en waarvan het wettig bewijs niet is ingebracht ;
b) in dezelve bovengemelde omstandigheden
en bij middel derzelve schriften den heer Demuele-
naere beledigd te hebben.

Gedaan in het parket te Gent den 21 maart 1875.
Voor de Procureur-generaal
(Geteekend) Lameere.

Na die lezing hoorde men de getuigen. Vooreerst
kwam M. Demuelenaere, die er zeer aangedaan
uit zag, zijne klachten doen en zeggen dat het al
10 jaar was dat Bernardus hem vervolgde ; maar
hij voegde er niet bij dat hij zelf met gansch zijne
klierk reeds 10 jaar Bernardus vervolgt. Na eenige
keeren door den voorzitter opgemerkt te zijn, be-
weest, dat hij niets te zien had in het konflikt dat
kon bestaan tusschen hem en Vion, en gezegd te
zijn geweest dat hij zou antwoorden op de gedane
vragen, kwam hij ervan af en ging bij de jurij aan
staan. Zijne advokaten waren voor hem zoo zorg-
vuldig dat zij hem niet eens een plaatske bezorgden.
Daarna werden de heeren onderzoeksrechter van
Kortrijk, Joannes Augustinus van Iseghem en De-
brauwer van Roussellare onderhoord, en men ging
over tot de pleidooien. 'K moet u nog zeggen dat
M. Demuelenaere na zijne getuigenis, zich door
een zijner advokaten deed als burgerlijke partij
daarstellen, voor welk kompliment hij mocht 100
fr. leggen en dat hij wat later op eene te recht on-
zachte wijze van aan de zijde der jurij weggezonden
werd. Die onaangename passage deed hem zooda-
nig den bol verliezen, dat hij meende twee hooden
te hebben en met twee hoedjes — in elke hand
een — wegliep.

Nicodeem. — 'K hadde dat willen zien !
Bernardus. — Daar er op nummer 10 geene
klaachte was gedaan geweest vraagde mijn advokaat
om dat nummer buiten de zaak te houden, 't geen
door het hof niet aanveerd werd. Nu stond M. Ver-
riest, de Cicero van Kortrijk, rechte en bezag mij
eens met twee aardige oogen en 'k bezag hem even
vriendelijk.
Nicodeem. — Jammaar, Bernardus, hij en heeft
maar aardige oogen ; de kwa tongen zeggen dat hij
er twee voor een ziet.
Bernardus. — 't En is dan niet te verwonderen
dat hij mijnen Kijk-Uit zoo bezwarend vindt : als

hij alles in 't dubbel ziet ! Ehwel, hij begon mij
daar eene historie van twee uren, dat 't water van
mijn herte liep. Hij ging van Izegem naar Emel-
ghem al Kortrijk rond en de klerikale gazetten na-
men dat een eerlijk pleidooi ! Dat men de gevange-
nen moest veroordeelen om geheele dagen zulken
zeever te hooren, waarachtig in drij maanden tijd
zijn de gevangenis en ledig : allen zouden gestor-
ven zijn van 't water en eene tēere. Hij zeeverde
eene groote uur lang over den *citoyen*, over de
honneur, over de *honneur du citoyen*, over de *pres-
se*, de *presse belge*, *l'enfant gâté*, en God weet van
wat nog al, en eindelijk kwam hij op mijne twee
brieven aan M. Depelichy, waarbij ik over 8 jaar,
om eene zieke vrouw — mijne geassoeieerde — te
voldoen, die zinneloos werd van 't verdriet en de
ontmenselijke vervolgingen welke wij van eenige
verachtelijke geestelijken te verduren hadden,
aan genaamden heer den verkoop mijner materia-
len aanbod om Izegem te verlaten ; waarna hij
uitriep, wikkende doen verstaan dat ik mij met lijf
en ziel aan de klerikale partij had willen verkoop-
pen : « Als ik zulke dingen lees, dan vallen mij
de armen uit het lichaam. Ik lever u den man en de
geschriften over. » En als hij dat zegde bezag hij
mij met verachting en 'k lachte hem zoo hertelijk
tegen, dat hij eindigde met mij niet meer te willen
bezien. De ootjkaard had gemeend mij beschaamd
te maken ! och Heere !

Nicodeem. — Maar, Bernardus, als zijne armen
uit zijn lijf vielen, waar vielen zij dan ? En wie heeft
ze hem weer ingesteken ?

Bernardus. — Dat is eene domme spreekwijze, zoo
als deze waarbij hij mij leverde ! 'K zou willen we-
ten wat hij aan mij te leveren heeft ? En 'k peize dat
die levering aan M. Demuelenaere duurder zal kos-
ten als deze van Christus aan de Joden. — Hij ein-
digde met te zeggen dat de ketelsprong beduidde
gen dat ik onzen burgemeester in de marmiet wilde
werpen, en te verklaren dat M. Demuelenaere geen
geld vroeg, maar eene eerherstelling bij middel
van affichen en .....

Nicodeem. — Waarschijnlijk den bak !

Bernardus. — 't Is wel te peizen. Als ik zijn
« j'ai dit » hoorde, schoof er een steen van mijn
herte en de slaaplust ging weg. Het openbaar mi-
nisterie (*een edelman*) begon nu en liet zich zoo
verre vervoeren dat hij er gansch de spraak bij
verloos. Hij steunde bijzonderlijk op de laffe en ver-
foeilijke rol welke dezen vervullen die hunne tegen-
strevers niet openlijk aaranden en zich overgeven
aan sluwe toespelingen, die nooit hun effect mis-
sen. Hij laakte sterk de gedragslijn van de schimp-
schriften en eerbiedigde de drukpers te zeer om
mijnen *Kijk-Uit* anders te noemen. Hij verklaarde
ook niet goed vlaamsch te verstaan ! En gaf denzelf-
den uitleg van den ketelsprong als de Cicero van
Kortrijk. Eindelijk wakkerde hij de jurij aan geen
medelijden te hebben met mij.

Nicodeem. — Als hij op de schimp-schriften la-
ment gaf, sprak hij niet van den *Stinkaan*
van Brugge, of van 't Jaar 30 zaliger, of van de
Landbouwer, of van al de klerikale bladjes van den
dag van vandage ?

Bernardus. — Jammaar, hij peisde zoo verre niet,

DE IZEGEMSCHE KIJK-UIT,

Verschijnende bij gelegenheid en appetijte, en opgesteld
door BERNARDUS POMPE.

Al lag de waarheid in het graf,
Al wat haar drukt, dat moet er af.

Te bekomen bij den drukker VION-VAN ECKHOUTTE aan 10 centiemen per nummer.

ASSISENHOF VAN WESTVLAANDEREN.
ZITTING VAN 7 APRIL 1875,
onder het voorzitterschap van den raadsheer TUNCO.

HET PROCES VAN BERNARDUS of De groote Ketelsprong.

De verhevenen zullen vernederd worden en de
vernederden zullen verheven worden.

Nicodeem. — Proficiat! Bernardus. Wat heb ik onrustige dagen en nachten gesleten!

Bernardus. — En ik ben er al lachen naartoe gegaan en al lachen van weër gekomen.

Nicodeem. — Maar hoe is de zaak nu afgelopen? Vertel mij dat eens; want dat is een geweldige sprong geweest.

Bernardus. — Ehwel, Nicodeem, dewijl gij er mij naar vraagt, zal ik u alles vertellen; zet u, schuif u maar dicht bij en luister:

Toen ik 's morgens om 9 ure op den Burg wandelde, zag ik Johannes Augustinus optrekken recht naar 't justiciepaleis en ik dacht: ziedaar een die in mijn voordeel zal zijn al den averrechtschen kant. Wat later kwamen twee lange advokaten, Cicero van Kortrijk en Demosthenes van Gent, insgelijks opgetreden, statig en met eenen zweem van genoeg en op 't gelaat. Cicero van Kortrijk bezag mij eens van verre en ik lachte hem vriendelijk in 't gelaat, maar hij en wilde niet lachen.

Nicodeem. — Dat was spijtig!

Bernardus. — Om kwart voor 10 ure zag ik onzen burgemeester de Markt overgaan en 'k dacht: 't spel zal gaan beginnen. Om 10 ure en een kwart zat ik bij mijnen advokaat op zijden het hof en recht voor den jurij. Ik merkte ook nog op dat M. Demuelenaere twee advokaten en het openbaar ministerie had, terwijl ik daar met M. Maertens alleen stond.

Nicodeem. — Drij tegen een! Dat was te veel! Demuelenaere moest wel gepijnd zitten met zijne zaak!

Bernardus. — Hoor, Nicodeem, onze burgemeester wilde met alle geweld Bernardus in den bak hebben. Ik zag het wel en toch ik lachte met al dat geweld, omdat ik volle rekening maakte op God, op mijn recht en op M. Maertens. Welhaast begon de zitting en de greffier gaf lezing van den beschuldigingsakt, die luidde als volgt:

De Prokureur-generaal bij het Hof van Appel te Gent, geeft te kennen dat hetzelfde hof, kamer van beschuldiging, bij arrest van 20 maart 1875, voor het hof van assisen der Provincie-Westvlaanderen verzonden heeft, Vion Fideel, oud 34 jaar, drukker

en uitgever, wonende te Iseghem, als beschuldigd van eeroof en beleedigen bij middel der drukpers, misdaden voorzien bij de artikelen 443, 444, 448 en 450 van het strafwetboek. Vervolgens heeft de ondergeteekende Prokureur-generaal den tegenwoordigen akt van beschuldiging opgesteld, bij welken hij vertoont dat uit de processtukken de volgende daden en omstandigheden voortvloeien.

In de maand september 1874 verscheen te Iseghem het nummer 10 van het tijdschrift genoemd « De Izegemsche Kijk-Uit. » Het bevatte een artikel getiteld: « Kijkjes, waarin men las: Sedert de verschijning an mijn laatste nummertje is er te Izegem e ne groote verandering op handen. Door het overlijden van onzen burgemeester zijn er drij postjes vacant..... Het derde postje is dit van burgemeester, waarvoor er bijzonderlijk vier kandidaten zijn, te weten: Emiel, Hendrik, Pier en Pol. De koning zal beslissen en zou Bernardus 'ne keer bij den koning ware, hij zou hem zeggen:.... Wat Henri betreft, sire, hij lekkebaart; maar zoogij hem burgemeester maakt, hij zal met Bernardus den ketelsprong doen en Bernardus zal hem verteliselijks vertellen van Coleetje Warmijzer, van V... Schrik den erfdoelroover en van de kunst om 60,000 fr. aan Stampertje te verliezen, en nog vele andere, schoone vertellingskens. Hoor, sire, luister naar Bernardus, pak Pier of Pol en Bernardus zal de reste doen. » De heer Henri Demuelenaere, notaris te Iseghem, die voor de plaats van burgemeester kandidaat was, werd benoemd.

Het nummer 11 van den « Izegemsche Kijk-Uit » verscheen in de maand januari 1875, men las er een artikel getiteld: « Samenspraak tusschen Bernardus en Nicodeem » het begon aldus: « Bernardus. — Weet gij 't al Nicodeem? Nicodeem. — Wat, Bernardus? Dat 't nieuwnjaar is? — Bernardus, wel neen. Maar dat wij hem hebben. — Nicodeem. Onzen burgemeester, zeker! — Bernardus. Welja! sire en heeft naar mij niet willen luisteren. 't Is Hendrik en 't zal Hendrik blijven. » Er was alsdan in het artikel gesproken van een geschil dat in de maand november 1869 tusschen de gazette van Iseghem en den heer Demuelenaere bestaan had. Het artikel luidde nadien aldus: «... en dat is het schoonste van Demuelenaers historie niet. — Nicodeem. 't Is waar, Bernardus, doch alles wel ingezien wie van onzen raad heeft er meer kennissen? — Bernardus. Kennissen!.... Deze zeker van zich door Samper 62,000 fr. te hebben laten afdroogen en van daarna geweigerd te hebben het gerecht behulpzaam te zijn om den onderpastoor schelm naar verdiensten te kunnen straffen? » — Wat verder las men nog: « Nicodeem. Zegt al wat gij wilt, Bernardus, ik verzeker u dat ik er veel heb weten burgemeester benoemen die 't veel min weerdig waren als onze Hendrik, ten bewijze: 'k heb er 'ne keer een weten burgemeester benoemen, die zijn nichtje wel van 65,000 fr. had doen onterven om dat geld zelve te kunnen inslokken. Dat moeste 'ne treffelijke mononkel zijn! 't en was ook zekerlijk geene aanbeveling voor 't burgemeesterschap..... — Bernardus. Ik heb er ook vele weten burgemeester benoemen die het

in 't geheele niet waardig waren. Ik ken er een die burgemeester is en die een begijntje te Gent heeft wonen, een flinks meisje, aan welker fabricatie hij en zijn mononkel te zamen timmerden op 't hangen van 't gordijntje. — Nicodeem. Zwijs, Bernardus, de zedeloosheid laat verre den dag van vandage. 'K kenne nen burgemeester, die als hij in gezelschap van jongelingen naar eene groote stad gaat, zijnen eersten inbijt in de huizen van plezier neemt. »

Eindelijk bevatte het artikel nog het volgende : «..... Er zijn daar te Rumbke drij werkmanshuisgezinnen, die over drij jaar aan hunnen propriëtaris van Iseghem wat reparering aan hun dak vraagden omdat zij in hun bed als 't regende, eenen parapluie boven hun moesten openzetten, en de eigenaar stemde in de reparering toe en beloofde alles te betalen. Jamaar, sedert het werk gedaan is, wil hij dat die arme luiwels zelf betalen en daarmee en is er tot nu toe nog niemand betaald geworden. Die 't geven kan en geeft het niet, en die 't zou geven en kan niet. — Dat ik met onzen nieuwen burgemeester in kennis ware, 'k zou hem zijne tusschenkomst inroepen, hij zou daar nu, met zijne benoeming, nog al vele kunnen aandoen. »

Het artikel eindigde met deze woorden : « Nu, Bernardus, tot op 'nen anderen keer, zulle, ofwel tot de installatie. »

Klacht werd onmiddellijk aan de rechterlijke overheid door den heer Demuëlenaere ingediend uit hoofde dezer onteerende aantijgingen.

In het nummer 10 in september verschenen, aankondigde men aan den heer Demuëlenaere dat, indien hij burgemeester genoemd werde, men hem vertelseltjes vertellen zou van Coleetje Warmijzer, van vader Schrik den erfdieftroover en van de kunst om 60,000 fr. aan Stamper te verliezen en nog vele andere schoone vertelseltjes. Inderdaad in het volgende nummer, als wamoc, de heer Demuëlenaere burgemeester was, na den klager beschuldigd te hebben van geweigerd te hebben het gerecht behulpzaam te zijn om den orderpastoor Sämper te doen straffen, bedoelt men in « den burgemeester die zijn nichtje wel van 63,000 fr. had doen onterven om dat geld zelve te kunnen inslokken » den heer Demuëlenaere, die men, uit reden van zekere oneenigheden ontstaan betreffende de nalatenschap zijner schoonmoeder, als een erfdieftroover wilde doen aanzien. Het vertelseltje van Coleetje Warmijzer kwam op zijne beurt voor : men zinspeelde over den naam van zekere Coleta Coudijzer die omtrent 1847 of 1848 te Coollscamp verbleef en die eene natuurlijke dochter had, die dochter werd door den Iseghemschen Kijk-Uit voorgesteld als het begijntje « aan welker fabricatie de burgemeester » dien hij kende « en zijn mononkel te zamen timmerden op 't hangen van 't gordijntje. » Door de volgende woorden liet men verstaan dat de heer Demuëlenaere, die burgemeester was, die, alswaanneer hij in gezelschap van jongelingen naar eene groote stad ging, zijnen eersten inbijt in de huizen van plezier nam.

Het was nog niet genoeg : de heer Demuëlenaere is eigenaar van verscheide huizen te Rumbke. Moeilijkheden waren ontstaan betreffende eene herstelling aan een dezer huizen gedaan : de opsteller van het tijdschrift beschuldigde den klager — « den propriëtaris van Iseghem » van, te willen dat de arme werklieden, die aldaar woonden zelf de onkosten betaalden. De beschuldigde erkent de uitgever en de drukker van den Iseghemsche Kijk-Uit te zijn en verklaart allen verantwoordelijk te zijn van alles wat de twee aangeklaagde nummers bevatten. Hij verklaart daarbij dat hij 350 nummers van het nummer 10, en 500 van het nummer 11 getrokken en verkocht heeft en ontkent dat die nummers eenige belediging ten laste van den kla-

ger inhouden.

Dientengevolge wordt Vion Fidèle beschuldigd van zich te Iseghem in 1874 en 1875 aan eerroof en beledigingen jegens den heer Henri Demuëlenaere, notaris en burgemeester te Iseghem, plichtig te hebben gemaakt om : a) bij middel van gedrukte schriften, uitgedeelde of verkocht, te koop gesteld of voor het publiek tentoongesteld, te witten : 1° het nummer 10 van het tijdschrift « De Iseghemsche Kijk-Uit » gedagteekend september 1874 en in een artikel van hetzelfde nummer, beginnende met de woorden « Kijkjes » sedert de verschijning van mijn laatste nummertje » en eindigende met deze « en Bernardus zal de reste doen ; » en 2° het nummer 11 van hetzelfde tijdschrift, gedagteekend « januari 1875 » en in een artikel van dit nummer, beginnende met de woorden « Samenspraak tusschen Bernardus en Nicodeem » en eindigende met deze : « ofwel tot d'installatie. » Met kwaad inzicht aan den heer Henri Demuëlenaere bepaalde daden te hebben aangezien, die van aard zijn om deszelfs eer te krenken of hem aan de openbare verachting bloot te stellen en waarvan het wettig bewijs niet is ingebracht ; b) in dezelve bovengemelde omstandigheden en bij middel derzelve schriften den heer Demuëlenaere beledigd te hebben.

Gedaan in het parket te Gent den 21 maart 1875.

Voor de Procureur-generaal
(Geteekend) Lameere.

Na die lezing hoorde men de getuigen. Vooreerst kwam M. Demuëlenaere, die er zeer aangedaan uit zag, zijne klachten doen en zeggen dat het al 10 jaar was dat Bernardus hem vervolgde ; maar hij voegde er niet bij dat hij zelf met gansch zijne klik reeds 10 jaar Bernardus vervolgt. Na eenige keeren door den voorzitter opgemerkt te zijn geweest, dat hij niets te zien had in het konflikt dat kon bestaan tusschen hem en Vion, en gezegd te zijn geweest dat hij zou antwoorden op de gedane vragen, kwam hij ervan af en ging bij de jurij gaan staan. Zijne advokaten waren voor hem zoo zorgvuldig dat zij hem niet eens een plaatske bezorgden. Daarna werden de heeren onderzoeksrechter van Kortrijk, Joannes Augustinus van Iseghem en Debrauwer van Rousselare onderhoord, en men ging over tot de pleidooien. 'K moet u nog zeggen dat M. Demuëlenaere na zijne getuigenis, zich door een zijner advokaten deed als burgerlijke partij daarstellen, voor welk compliment hij mocht 100 fr. leggen en dat hij wat later op eene te recht onzachte wijze van aan de zijde der jurij weggezonden werd. Die onaangename passage deed hem zoodanig den bol verliezen, dat hij meende twee hoedden te hebben en met twee hoedjes — in elke hand een — wegliep.

Nicodeem. — 'K hadde dat willen zien !

Bernardus. — Daar er op nummer 10 geene klachte was gedaan geweest vraagde mijn advokaat om dat nummer buiten de zaak te houden, 't geen door het hof niet aanveerd werd. Nu stond M. Verriest, de Cicero van Kortrijk, rechte en bezag mij eens met twee aardige oogen en 'k bezag hem even vriendelijk.

Nicodeem. — Jamaar, Bernardus, hij en heeft maar aardige oogen ; de kwatongen zeggen dat hij er twee voor een ziet.

Bernardus. — 't En is dan niet te verwonderen dat hij mijnen Kijk-Uit zoo bezwarend vindt : als

... hij was in 't water. Daarop, hij begon mij daar eene historie van twee uren, dat 't water van mijn herte liep. Hij ging van Izegem naar Emelghem al Kortrijk rond en de klerikale gazetten namen dat een eerlijk pleidooi! Dat men de gevangenen moest veroordeelen om geheele dagen zulken zeever te hooren, waarachtig in drij maanden tijd zija de gevangenissen ledig: allen zouden gestorven zijn van 't water en eene tēere. Hij zeeverde eene groote uur lang over den *citoyen*, over de *honneur*, over de *honneur du citoyen*, over de *presse*, de *presse belge*, *l'enfant gâté*, en God weet van wat nog al, en eindelijk kwam hij op mijne twee brieven aan M. Depelichy, waarbij ik over 8 jaar, om eene zieke vrouw — mijne geassocieerde — te voldoen, die zinneloos werd van 't verdriet en de onmenselijke vervolgingen welke wij van eenige verachtelijke geestelijken te verduren hadden, aan genaamden heer den verkoop mijner materialen aanbod om Izegem te verlaten; waarna hij uitriep, willende doen verstaan dat ik mij met lijf en ziel aan de klerikale partij had willen verkopen: « Als ik zulke dingen lees, dan vallen mij de armen uit het lichaam. Ik lever u den man en de geschriften over. » En als hij dat zegde bezag hij mij met verachting en 'k lachte hem zoo hertelijk tegen, dat hij eindigde met mij niet meer te willen bezien. De oolijkaard had gemeend mij beschaamd te maken! och Heere!

Nicodeem. — Maar, Bernardus, als zijne armen uit zija lijf vielen, waar vielen zij dan? En wie heeft ze hem weër ingesteken?

Bernardus. — Dat is eene domme spreekwijze, zoo als deze waarbij hij mij loverde! 'K zou willen weten wat hij aan mij te leveren heeft? En 'k peize dat die levering aan M. Demuenaere duurder zal kosten als deze van Christus aan de Joden. — Hij eindigde met te zeggen dat de ketelsprong beduidde dat ik onzen burgemeester in de marmiet wilde werpen, en te verklaren dat M. Demuenaere geen geld vroeg, maar eene eerherstelling bij middel van affichen en .....

Nicodeem. — Waarschijnlijk den bak!

Bernardus. — 't Is wel te peizen. Als ik zijn « j'ai dit » hoorde, schoof er een steen van mijn herte en de slaaplust ging weg. Het openbaar ministerie (een edelman) begon nu en liet zich zoo verre vervoeren dat hij er gansch de spraak bij verloor. Hij steunde bijzonderlijk op de laffe en verfoeilijke rol welke dezen vervullen die hunne tegenstrevers niet openlijk aanranden en zich overgeven aan sluwe toespelingen, die nooit hun effekt missen. Hij laakte sterk de gedragslijn van de schimp-schriften en eerbiedigde de drukpers te zeer om mijnen *Kijk-Uit* anders te noemen. Hij verklaarde ook niet goed vlaamsch te verstaan! En gaf denzelfden uitleg van den ketelsprong als de Cicero van Kortrijk. Eindelijk wakkerde hij de jurij aan geen medelijden te hebben met mij.

Nicodeem. — Als hij op de schimp-schriften lament gaf, sprak hij niet van den *Stinkaard* van Brugge, of van 't Jaar 30 zaliger, of van de *Landbouwer*, of van al de klerikale bladjes van den dag van vandage?

Bernardus. — Jaaaar, hij peisde zoo verre niet,

anders hij zou het misschien wel gedaan hebben; want die bladjes verdienen meer den naam dan ik: zij randen wekelijks aan alwie hun nooit een strooi in den weg legde, en Bernardus haalt maar zijne persoonlijke vervolgers over den hekel: dezen die dag en nacht studeeren hoe ze hem het brood uit den mond zullen halen. M. Hynderyek mag mijnen *Kijk-Uit* schimp-schrift of anders noemen, dat kan Bernardus geheel weinig verschillen.

Intusschentijd was de tijd ver gevorderd: de klok sloeg 2 uren, en om ons wat uit te rusten en de maag, die al begon te grollen, te voldoen, kregen wij een uur uitstel. Ik trok naar 't gouden Mandeke en gaf er mijnen buik een zielmiske, om omtrent drij uren weër post te vatten nevens mijnen a lyokaat.

Het woord was nu aan hem, en hij begon in dezer voege:

« Mijheeren, mijne positie is waarlijk gevaarlijk om zien; 'k zitte hier tusschen eene soort van kruipkanon en eene fransche mitrailleuse, en toch mijne taak zal niet moeilijk zijn. »

Nicodeem. — Zonder u te onderbreken, Bernardus, 'k moet u doen opmerken dat het kortrijksch kruipkanonske maar eene gewoone klakkebusse is!

Bernardus. — M. Maertens vraagde zich af waar van er hier kwestie was om met zoo veel geweld op te komen. Van eenige flauwe onbeduidende frazen maakt men de schrikkelijkste euvelheden. Niettegenstaande al dat geweld, ben ik op mijn gemak; ik heb zelfs gelachen en dacht aan den berg die eene muis baarde. Zoo men onze lieve pers, zegde hij, moest nemen gelijk of zij is, indien men al de dagbladeren moest vervolgen, die schrijven zooals Bernardus, het hof van assisen zou in permanentie moeten zetelen, zonder eten of slapen. Als de pers zich in min of meer geestigheden werpt, welke is er den uitslag van? Hij is nietig..... Waar wordt nu M. Demuenaere bedoeld? vraagde M. Maertens zich verscheidene malen. Waar wij hem aanranden, noemen wij hem, en waar hij niet genoemd wordt, heeft hij in onze woorden niets te zien. Hij verklaart dat wij hem reeds in 1869 hebben aangerand, en waarom heeft hij ons niet in 1869 vervolgd? Was zijne eer dan min weerd dan nu? Gij komt hier om eerherstelling te vragen en gij begint met de eer van Vion aan te randen! Gij geeft hier lezing van brieven, die aan u nooit zijn geschreven geweest. Hoe zijn ze in uwe handen gekomen? Wie heeft het vertrouwen verbroken? En daarbij de uitleg welke gij aan die brieven geeft is valsch. Nooit heeft Vion zich met lijf en ziet of zijne opinie te koop gesteld. In het gedacht Izegem te verlaten, omreden der onmenselijkste vervolgingen van wegens zijne tegenpartij, stelde hij zijn materieel te koop, maar zijn opinie bleef hij behouden. Zijne eerlijkheid is ten minsten de uwe weerd, M. Demuenaere.

Nicodeem. — De *Landbouwer* zegt dat gij vervolgd werd om dat gij de geestelijken aanrandde.

Bernardus. — De *Landbouwer* liegt om beters wille.

M. Maertens gaf dan lezing van het aangeklaagde artikel uit nummer elve en besprak het punt voor punt. Die lezing deed het volk, dat zeer talrijk was, verscheidene keeren aan den buik houden van lachen. Ook leerde hij uit wat de...

opzichten het geene anders worden, en dat t anders ware, met er ons van te passeeren, gelijk we tot nu toe gedaan hebben, zijn we kwijte; immers 't spreekwoord zegt: « Met beloften en rotte appels kwetst men niemand. »

NIKODEEM. — Dat is ook al waar; ten bewijze: er zijn daar te Rumbeke drie werkmanshuisgezinnen, die over drie jaar aan hinnen proprietaris van Izegem wat reparatie aan hun dak vragden, omdat zij in hun bed, als 't regende, eenen parapluie moesten boven hun openzetten, en de eigenaar stemde in de reparatie toe en beloofde alles te betalen; jamaar, sedert het werk gedaan is, wil hij dat die arme duivels de onkosten zelf betalen en daarmede en is er tot nu toe nog niemand betaald geworden. Die 't geven kan en geeft het niet, en die 't zou geven en kan niet. — Dat ik met onzen nieuwen burgemeester in kennis ware, 'k zou hem zijne tusschenkomst inroepen: hij zou daar nu, met zijne benoeming, nog al vele kunnen aandoen.

BERNARDUS. — Ehwel! Nikodeem, de tijd zal uitwijzen of onze burgemeester ook zulk 'ne haza zal zijn, met 't te beloven en 't niet te doen; en dat 't alzo ware, 't en zou mij niet verwonderen. Dat er van kome dat kan, 'k ben ik oud en 'k en zal er nooit vele ruzie meê hebben. 'K zal een ander laten pinten, want de belooning en omt bij mij maar achter de verdiensten en de verdiensten en zouden hier kunnen nooit komen. 'K en beg ik van dat volk niet, die menheer den burgemeesters of menheer den pastoors hielen kussen bij hunne installatie en die ze, een jaar nadien, zouden willen blind smijten met morre.

NIKODEEM. — Jamaar, Bernardus, 'k en ga ook niet vele doen; want 'k en zou mij van Hendrik niet willen laten kl..., gelijk hij, met zijn burgemeesterverstand, het van Samperje geweest is. 'K en ben nog zoo dom niet! — Nu, Bernardus, tot op 'nen anderen keer, zulle, ofwel tot d'installatie.

De beurt was nu gekomen van M. Van Bervliet. Hij deed eene kleine herhaling van hetgeen de Cicero van Kortrijk verteld had en verklaarde dat Demuelenaere geen vervolg tegen Vion zou ingespannen hebben, ware Vion naar Demuelenaere op tijds vergiffenis gaan vragen! Maar nu is er geene vergiffenis meer mogelijk en wij vragen aan den jurij dat ze Vion zoude veroordeelen.

Het openbaar ministerie doet aan den jurij hetzelfde verzoek, en het laatste woord wordt aan M. Maertens gegeven, die met diepe verontwaardiging en verachting de vergiffenis verwerpt, welke Demuelenaere ons had willen schenken. « Wat! roept hij uit, aan u, hoogmoedige burgemeester, vergiffenis vragen? Nooit! Wij zijn veel te eerlijk om ons tot zulken stap bij u te vernederen. Wees steeds gedachtig dat uw burgemeestersbed geen bed zal zijn van lieve bloemtjes; het zullen roozenstruiken zijn, waarop gij rusten zult, waaraan gij veel meer doornen dan bloemen zult vinden. Vergeet dat niet! Wat gij in gansch uwe vervolging inziet, uw doel is niet eene eerherstelling maar de vernietiging van Vion, de wegvaging, de afschaffing van het liberaal orgaan, dat uwen hoogmoed niet streelt, ten einde, nu gij burgemeester zijt, ongestoord als heer en meester te kunnen regeeren. Ik vraag dus de vrijspraak van Vion.

Daarop werden de debatten gesloten en de jurij werd gevraagd of Vion wel de schrijver is van de beschuldigde artikels, wat na 20 minuten overweging met eenen JA werd beantwoord. Daarna stelde de voorzitter twee vragen: of de nummers 10 en 11 van mijnen *Kijk-Uit*, 1° lasteringen en 2° eerrooverijen behelsden, wat de jurij na een kwart uurs beraadslaging met eenen NEEN beantwoorden. Zoo werd ik vrij gelaten en ontslagen van alle verdere vervolging in die zaak, terwijl onze burgemeester veroordeeld werd tot al de onkosten.

Ziedaar, Nikodeem, alles.

Nikodeem. — En hoe zijt gij denzelfden dag niet

die u ongeduldig verwachtte en waarom u onophoudend herhaalde kreet van « Vion is vrij! vrij! » opsteeg, zoohaast 't heiliggraf ons uwe vrijspraak meldde?

Bernardus. — Maar 'k en kost ik niet meer komen, 't was 7 1/2 ure als dat spel gedaan was. 'k Ben 's ruderendaags met onzen burgemeester ingekomen, die met mij afstapte om den keik tot den grond toe te kunnen ledigen. Gelukkiglijk dat de bedrukte vrouwen van aan den versten hoek hem kwamen vertroosten met de volgende woorden: « Och Heere! menheere de burgemeester, wie had er dat gepeisd, eh? Maar al de treffelijke menschen zijn niet u! koom wat binnen, menheer de burgemeester? Wel! wel! wel! » En ze vouwden zich de handen te zamen en er ontsnapte intusschentijd aan den burgemeester een zeker gorgelgeluid, dat men zich maar ontsnappen laat als men over is van colère, en hij trok er bleek als een lijk van door.

Nikodeem. — *Quand on a tant souffert, qu'il est bon d'être aimé!*.... Hadde ons burgemeester kunnen peizen dat de zaak zoo nadeelig voor hem zou afgelopen hebben, hij hadde voorzeker zijne vingers uit dat gatje gehouden.

Bernardus. — 'k Heb het u voorzegd, Nikodeem, dat de burgemeester met zijn djent proces een geweldige sprong ging doen. Ik vond er geen erg in voor mij. Over acht jaar wierp M. Demuelenaere mij de vijandelijke handschoen toe, ik raapte ze op en heden sta ik met het hoofd recht omhoog voor hem. Nogtans ik ben niet onverzoenlijk, ik wil hem rust gunnen in zijn burgemeesters leven, ik wil hem genade schenken over al het ongelijk dat hij mij, zonder den minst gelukkigen uitslag, deed.

Nikodeem. — Ten welken prijze, Bernardus?

Bernardus. — Op dezelfde voorwaarde welke hij mij voor het assisenhof zoo onbeschaamd durfde laten kennen. Dat hij mij kome vergiffenis vragen in zijnen naam en in naam der zijnen, die acht lange jaren met lijf en geest werken om mij uit den weg te ruimen, waarin ik onbeweeglijk sta en zal blijven staan zoo lang ik er lust toe zal hebben. Dat hij kome bekennen dat hij mij de vijandelijke handschoen toewierp en mij genoodzaakte voor onzen vrederechter te verschijnen in 1866, omdat ik aan de heeren D'Huyvettere en Declercq-Clement het recht niet weigeren wilde zijne artikelen tegen hen in mijn blad te beantwoorden. Dat hij kome bekennen dat hij een der eerste is geweest om mij op te jagen tegen ons bestuur, en dat hij zich herinnere dat de onderpastoor Coevoet ons kwam bedreigen met den ondergang indien wij TEGEN DE REGENCIE durfden schrijven — en niet tegen de geestelijken, zooals de *Landbouwer* het op eenen schijnheiligen toon vertelt — Dat hij belove min heerschzuchtig, min hoogmoedig, min ambitieux en goede burgemeester te zijn, en Bernardus zal dan de pen neerleggen en tot het rustige leven terugkeeren; zoo niet, dat hij steeds indachtig zij dat zijn burgemeestersbedde, een beddeke van doornen zal zijn. En daarom doe ik u, Nikodeem, eene bede, welke gij mij niet moogt weigeren. Zweer mij, dat gij, zoo lang Demuelenaere mij geen vergiffenis komt vragen en zoolang het mij aangenaam kan zijn, mijnen *Kijk-Uit* voor mij zult voortzetten. Daar ik nu gekend ben, moet ik van den opstel afzien, en moeste ik mijnen geliefden *Kijk-Uit* vaarwel zeggen, dat ware eene steke aan mijn herte en eene gelegenheid van vreugde en triomf in het vijandlijke kamp!

Nikodeem. — Neen! neen! Bernardus, wees gerust, ik trek het mij aan en de *Kijk-Uit* blijft, als vroeger, bestaan om al de politieke en bestuurlijke akten te kritikeeren welke van onze tegenstanders uitgaan. En ik neem die taak op mij, doch alleenlijk voor zoolang ik er u plezier meê kan doen.

Bernardus. — Dank, Nikodeem, duizendmaal dank. Ge zijt een van de goeie en de goeie loopers er zoo dinne! En 't is maar in gevallen zooals deze, dat men ze leert kennen en hier sommige zoogezide